

Горан КОМАР

НЕКОЛИКО ТУРСКИХ И СРПСКИХ ЋИРИЛИЧНИХ ПИСАМА ИЗ ХЕРЦЕГНОВСКОГ АРХИВА

Документа која се овдје пружају, чувају се у Архивском одјељењу Херцег Нови Државног архива Црне Горе. Документа припадају архивском фонду Политичко-управног Млетачког архива који обилује ћириличним документима углавном настајалим током Топалске комунитаци (1718-1797). Веома широки избор ћириличних писама из овог фонда објављен је 1998. године¹

У свим писмима помињу се турски званичници, личности и писма настала у Боки Которској, под влашћу Млетачке републике. Тринаест писама упутили су турски званичници из Требиња и других мјеста. Готово сва писма представљају жалбе због крађа стоке и других прекршаја би се могли подјелити: на оне почињене на пограничном предјелу према Рисну и Новоме и оне у дубини млетачке или турске територије. Једно писмо припада новском сердару Николи Дамјановом Кецојевићу, старом капетану Топалске комунитаци, који је живио у пограничном селу Мојдеж и од млетачких власти био задужен за праћење стања на млетачко-турској граници. Никола Кецојевић се сјећа подјеле земље турских мјешатана који је он лично извршио. Али Брајовићи посједују туђу баштину, па сердар моли провидура да интервенише. Из овог писма је јасно да турски житељи Требиња располажу посједом у млетачком државном домену. Пет писама упућено је ка турским властодршцима у Требињу, сва са подручја Рисна. Од тога, четири припадају општинској канцеларији у Рисну, а једно, можда највриједније, начињено је од стране кривошијских главара. Ово кривошијско писмо представља изузетно детаљну слику догађаја и међусобних погибија, виђено очима Кривошијана, на требињско-рисанској граници. Рисанска општинска писма дијелом говоре о умиру који је након деценија погибија и отимачина ипак

¹ Горан Ж. Комар, *Бока Которска. Ћирилски споменици 17., 18. и 19. вијека (acta serbica), мјешовита грађа (1608-1917)*, Херцег Нови, 2009.

извршен у зиму 1791/1792. године уз посредовање и заузимање муле Мехмеда Шеховића и протопопа Јова Ивелића.

Одређен број писама припада значајним требињским турским званичницима Ресулбеговићима чији су високо позиционирани представници имали удјела и код требињско-рисанског умира 1791. године.

Из значајног дијела сачуване преписке бокешких општина под влашћу Млетачке републике са турским званичницима, видљива су настојања ових општина да сузбију црногорско четовање које је, представљало најпогубнију појаву током два вијека живота млетачко-турске границе, а која је била изразитија и погубнија у периодима између великих млетачко турских ратова 17. и 18. вијека². Овој појави посвећен је већи дио званичне кореспонденције двају мјеста: Требиња и Рисна у а одређен дио припада интервенцијама турских властодржаца поводом спорадичних прекршаја. Ови прекршаји могу се подјелили на пољске прекршаје и крађе стоке. Ресулбеговићи су се током друге половине 18. вијека обраћали углавном непосредним насљедницима знаменитог новског гувернатора Ивана Буровића, увијек их називајући својим рођацима.

Јако важан документ за историју Српске Православне Цркве у Боки је синђелија митрополита Стефана Љубибратића којом одређује парохије у опсегу рисанском и новском настале 12. јуна 1719. године. Такође, за социјалну историју града Новог, важно је писмо Марка Стратимировића из Кијева упућено мајци у Новоме 1763. године.

² Слика збивања може се добити из бројних дјела: Јован Н. Томић, *Подаци о сукобима и мирњу Бокеља, Црногораца и турских поданика год. 1735. – 1766.*, СКА Споменик LXXII, Београд, 1931; Радован Самарџић, *Војна крајина у Кандијском рату (1645 - 1669)* Војне крајине – Зборник радова, Београд, 1989; Јован Н. Томић, *Црна Гора за Морејског рата (1684 – 1699)*, Београд, 1907; Андрија Јовићевић, *Црногорско приморје и Крајина*, Српски Етнографски зборник XXIII, Насеља српских земаља XI, Београд, 1922; Владимир Ђоровић, *Одношаји Црне Горе са Дубровником од Карловачког до Пожаревачког мира*, Глас СКА, књ. 187, Београд, 1941; Глигор Станојевић, *Црна Гора у доба Кандијског рата 1645 - 1669*, Историјски гласник 1-2, Београд, 1953; Ристо Ковијанић, Иво Стијепчевић, *Хајдуци у Боки Которској до Морејског рата (1654 – 1684)* Цетиње, 1954; Глигор Станојевић, *Односи Венеције с црногорским и херцеговачким племенима од опсаде Котора 1657. до почетка Морејског рата*, ИЧ IX –X, Београд, 1959; Радован Самарџић, *Велики век Дубровника*, Београд, 1962; Марко Јачов, *Списи генералних провидура у Задру о бокељским хајдуцима*, Споменик CXXVII, Београд, 1986; Богумил Храбак, *Упади Црногораца на дубровачку територију у XVI и XVII веку*, Историјски записи XXXI (LI), XXXVII, св. 4, Титоград, 1978; Богумил Храбак, *Требиње, Попово и Доња Неретва у хајдучком војевању за вријеме Морејског рата*, Прилози XVII, Сарајево, 1980 /латин./; Vesna Miović – Perić, *Na razmeđu, osmansko-dubrovačka granica (1667.-1806.)*, Dubrovnik, 1997, 167-256. Ваља погледати: „Razdoblje između Kandijskog i Morejskog rata (1669.-1684.)“ – стр. 204-209; Горан Ж. Комар, *Библиографска документација дубровачког архива. Прилози историји свакодневног живота на тремеђи дубровачко-требињско-новској (1395-1795)* – треће допуњено и измјењено изд., Херцег Нови, 2012; Горан Ж. Комар, *Бока которска и Црна Гора у 17. и 18. вијеку* – у штампи.

ДОКУМЕНТА

МОРИЊ, 23. септембар 1710

Опорука Даја Матковог којом своје унуку оставља добра у Оравцу.

Слава Г(оспод)у Б(ог)у на [АΨ≡] 1710. Нека се зна како ја Даја Матков оста(в)љам моме унуку Марку сину Ника Матовевића (!) за моја сва добра што се нађе и у кући и баштине у Оравцу. А Марко да ми нареди душу, што буде попово да измири.

И ја поп Петар Лучић из Мориња будући мољен о(д) Даја за његове добре памети чиним ови тастаменат мој(о)м руком

Ја Лука Ђучин сједочим горње писмо.

Ја кнез Митар сједочим горње писмо.

Ја старац Вуко Секулов сједочим горње писмо.

М(је)с(е)ца септембра [кг] 23. И Б(о)г дао добро.

.....

Prepis/ Slava gosspodinu Bogu na 1710. Neka se zna kako ja Dajo Matkov ostavgljam mome Vuku (!) Marka (!) sinu Nika Matovichia moja sva dobra sto sse nage u kuchiu i basstine u Orahovcu. A Marko da mi naredi dusciu scto bude popovo buduchi mogliem od Daia sa gniegovu dobre pameti cinim ovi tasstamenat moyom rukom.

Ја Лука Ђучин свједокуијем горгније писмо

Ја јнес Митар свједокуијем горгније писмо

Ја старец Вуко Секулов свједоцијем горгније писмо.

Miesseza setebra 23 – daio dobro (!).

АХ, ПУМА, ф. 330, 5

КРТОЛИ, 1. децембар 1714

† Да се зна сије писаније пред сваким судом ће изиде како бјеше варго капетан Нико Попов у Нови у тамницу- Ива сина Јокина за дуг свој и своје сестре Јане (А не), а жене Јова Вучинова. Који бјеше осуђен о [.кд.] 24 кмета што је бјеше удрио Јока каменом у главу. Сва осудбина половина

капетану Нику и његовој свој браћи, а половина на њих сестри Јани-И подјемчи се за Ива Јокина капетану Нику Попову Нико Перков и Лука Ивов Кучајевић- Иво Јокин дође дома и сварже с јемштине Ника и Луку-а прима капетан Ника на себе и на своју сестру Јану за вас дуг Јоку и његове синове и синовце- да се подмирују међу собом како узмогу.

Е оста франко и подмирено – на Јоку и његове синове и синовце – [п.] 80 грош, у грошу - [м.] 40 динар

+ Ја свједок војвода Иван Кост(и)ћ и чиним карст

Ја свједок Стијепо Вуков Костић мојом руком-

+ и чиним ови карст мојом руком-

Писах поп Раде Костић мојом руком мољен од обје парте и свједочим више писано-

На [./. .Ψ.дї.] 1714 декемра [. . .] 1 дан у Картоле.

АХ, ПУМА, Ф. 330, 9

НОВИ, 12. јун 1719

Синђелија којом митрополит приморски и далматински Стефан Љубибратић³, пред визитацију Доње Крајине, одређује Морињско-убаљску парохију свештенику Ђуру Вукашиновићу, распоређујући и остале свештенике, наређујући да син покојног морињског пароха Петра Лучића добије парохију када се запопи.

●
Стефан по м(и)л(о)сти Божијег митрополит Приморја и Далмацији: иже суг гре(ча)скаго прав(о)славнаго.

Умјеније наше пишет во благо покривајемоје село Морињ с(ве)штено презвитеру Ђуру Вукашиновићу и всем христи(ј)аном поглаваром и прочим великим купно и малим. Мир Христов и помошч с(ве)тих србских прос(ве)титељ и нашего умјеренија благословеније да будет с ва сема вама к д(о)ми и ер(е)ди(ма) вашима православнима. Амин.

Посих да знаете вси в купе како мотримо јаште[г] 3 дана скоро појти до Долније Краини в јеже посјетити и пастирским нагледати вручено ми от Б(о)га стадо и прве је не жели от сих стран дјелити ми се,

³ До 1722. године прогнан из провинције Далмације и Боке, а прогон започет у години устоличења (Сретење 1719). Овдје се титулише као митрополит, а како смо и раније показивали, управљао и рисанским подручјем на истоку, као и стриц му митрополит Саватије.

смотрих како ћу у миру и отиши и оставит сије ми стадо вас православних христијана;

Зато и подјелих јетурије како смо нашли прилично гдје је ко(ј) и поп ко(ј)их селах ближе, тим да и попује и то све да не оскудујет с(ве) штеник помежду христи(ј)ан. И будувши дао Кута сва једному с(ве) штенику, меште тог дајем попу Јованну и попу Михаилу Баошиће, Подгору⁴ и Миочевеће⁵, а са сима нашим писанијема заповједују и дају тебе попе Ђуро да имаш поповат како и попујеш свему Морињу и Доњему и Горњему, такођер Ублима свијем, Бунојевећем и прочим до морем и Костањици; И да ти се у та села нитко не мијеша ни има које илаке, само ти једини да им закон твориш. А син покојнога попа Петра Лучића да се не има от селе ни у што пачат, ништа от ког узимат, докле се ако да Б(о) г запопи. У то доба, имаће своју поповину; Само сад поради љубови коју смо примили от њијех куће допуштујемо и велим [вѢлим] (!) да има узет от оно [.л.] 30 кућах што са(м) доласио. И потом не има се мијешат ни у што, зашто Црква не допушта да може држат христи(ј)ане докле буде свршен с(ве)штеник. И то попе Ђуро узећеш бир сего љета от Баошићах и селах коијем си досад поповао, а от селе от м(је)с(е)ца аугуста не имаше се мјешат у њих, само у та села што ође пишемо. Зато и ви христи(ј)ани ко(ј)и јесте у више реченима селим, примите попа Ђура за свога с(ве) штеника. Јему подп(у)ну част творите. Ако ли се ко(ј)и нађе супротив, та да буде отлучен прочеса.

Мир Хр(и)с(то)в буди са ва семи вами. Амин:

М(је)с(е)ца јуниа в [вї] 12 1719

Стефан митрополит

АХ, ПУМА, ф. 330, 30

НОВИ, 11. новембар 1720

Потврда о дугу кнеза Илије Цвијетовића и Јова Лазаревића Бећуру Одабаши, Сави Вуковићу и попу Раду Вукову.

С(лава). Г(осподу)- Б(огу). на [I/9ΨII] 1720 ноемра - [9†] 11-

⁴ У Баошићима

⁵ Дио Кумбора

Да се зна (с) овијем писмом илити скритом како оста дужан кнез Илија Цвијетовић и (Ј)ово Лазаревић Бећир одабаши и Сави Вуковићу и попу Раду чисто цекина [-м-] 40, реко цекина четрдесет и аспри [фџ]. И рече исти Илија Цвијетовић и (И)лија Лазаревић да имају донијети на Светога Николу (који) први дође без никакве правде. Ако ли не донесе више речени Илија Цвијетовић и (Ј)ово лазаревић ове више речене цекине на Светому Николи, те се пође на правду **пође**⁶ што гоћ пође арза и ресула да имају у њи два више речена платити. И Боже сачувај да ова погине или га обрете самрт или куде оде да има зањ кнез Илија Цвијетовић све више речене цекине платити за истога (Ј)ова Лазаревића без никакве правде. И тому више реченому писму би сједок Сулејман одабаша Ибраимовић и Вуко Митра кнеза син и Митар Петров. И ми исти поп Раде Вуков писа свој(о)м руком не умијући други нико писати.

Нека се зна како о(д) тога подаде Илија Цвијетовић и (Ј)ово Лазаревић цекина [зџ]. И на сулу кад се посулише Јово (и) Илија оста при Јову цекина [:к] 20 и аспри [фџ] а при Или(ј)и цекина :г И томе су сједоци исти сердар Никола Кецојевић и капетан Симо Милут(и)нов.

АХ, ПУМА, ф. 320, 32

МОЈДЕЖ

Новски сердар Никола Кецојевић провидуру.

Кунпаре мили .п(оздрављеније). л(ијепо)

Шљем преузвишеном гос(пода)ру она два солдата али галиота и књигу. Ма сам се о ове људиди (!) ко(ј)и су и(х) уватили огријешио и криво им учинио. И отишли су јутрос плачучи. И вјеруј ми, нечемо се мочи у ње поуздати да учине које друштво за други пут ако им го(спо)д(а) р не испуни буде тречи цекин. Ти знаш да нијесу ови људи у принципову границу да им се дава по цекин као нашијем. А што си послао на Филипа пандат (!) да пође по(д) десетковинам, ви знате и видите да се и ја не могу без Филипа пасати ни један дан колико има измета. Него, наредите Марку те нека пође и види има ли се шта стимавати, паке че почи на сигуро. Дати је препоручено зато и јаспри да ми се пошље, јер сам и(х) зајмио у другога. И пиши ми може ли почи Глиго на то десетковине каде буде. И Б(о)г те у здрављу уздржао.

За послужит .Н(икола). К(ецојевић)-

АХ, ПУМА, ф. 330, 8

НОВИ (ТОПЛА), 3. октобар 1722

Уговор о позајмици новца Ивана Матова с Топле који узима у Вука Среданова с вароши.

●
Очитујем с овијем истинити(јем) писмом алити шкритом како рецеви и узе у моје руке ја речени Иван Матов с Топле у г(оспо)д(и)на Вука Среданова с вароши цекина у цекинима рушпитије добра злата од мјере пет, вељу № 5 које исте узимам шалво интера без никакава ризика Вукова да су му сигури на крају. И колико би стале исте аспри да им плати речени Иван добит на сто десет како се костума од паиза. И тако се облегавајући испунити без никаква опозицијуни ни правде. И биће подписато ово писмо о(д) два сједока ко(ј)и се подпишу да су вјеровани.

Ја Јово Митров Магазиновић учини ово писмо будући мољен од истога Ивана Матова за цекина пет № 5

Ја Нико Павић јесам сједок горњему писму-

Ја Ђуро Сћепанов јесам сједок горњему писму-

Adi 3 хobre 1722 С. Novo

АХ, ПУМА, ф. 320, 3

ТРЕБИЊЕ, 1726

Осман паша Ресулбеговић новском провидуру поводом послова новских трговаца у Сарајеву, препоручујући човјека који ће донијети темесуће.

●
(О)д мене Осман паш(е Ресулбеговића) ...ви провид(уру) од града Новог(а вел)е драго и м(ило) поздрављеније. А потом, пасанијех дана ваши људи у Сарајеву с темесућима узимали толи аспри, а саде нам дође књига од муселима сарајевскога и вашијех људи три темесућа. Исти човик иде тамо с темесућима. Зато ви књигу пишем, како ви та(ј) чојек дође чи(ји) су темесући, саставите му де те то наплатити, зашто мусели(м) хтио је писат на Босну, паке је посло к мени. Немојте ино учинити да се пише великој господи. Не друго. И да сте здраво.

[на полеђини]

Да се преда у господске руке провидуру заповједнику у Новоме.

АХ, ПУМА, ф. 320, 34

КУТИ

Попис земљишта под житом и раскрчених, а предвиђених за сијање у Кутима

●
Нота од Кута село Богљеновићи Ћетко Вуксанов
разбоине под житом Пећине канап. У то му је дао
Бадовер⁷ по кампу мећемо толико инцерка.

Опет Ћетко Вуксанов на Вратич куће,
под житом, три кварта инцерко.

Бјелило, по/д/ житом Ћетко Вуксанов и Иван
Лакоњић разбоине кварат један инцерко.

Ћетко Вуксанов Иван Лакоњић на Торцу разб
оине по/д/ житом по канпа инцерака. (!)

Лазо Петков у Риду разбоине под житом
три кварта инцерка.

Бошко Петков разбоине под житом у Страни
три кварта инцерка по/д/ Богљеновићи.

Средан Јованов разбоине под житом у Страни
под Богљеновићи кварта три инцерка

У Вукичевићи Стојан Илин, Раде Вуков разбоине
под житом кварат један инцерка.

Ђуро Накићеновић и Митар Николин разбоине
под житом у Грашини по кампа инцерка.

Јован Вучићев разбоине под житом Јакот
ина њива три кварта инцерка.

Панто Вуков разбоине под житом у Сопоту

Дуга њива по кампа инцерка.

Перо Петков разби/ј/а ове године ни(је) под житом
по кампа инцерка.

⁷ Ferigo, ванредни провидур у Боки познат најприје због доврашавања земљишног катастра Рисна и Херцег-Новог 1704. године.

Ми/ј/о Петров, Јован Николин, Петко Симов,
Јован Иванов, Јаков Вуков, Марко Перуш
ков, Ђуро Перушков, Јован Перушков,
Мато Перушков, разбоине под житом
У Камењу заједно свије, кампа два инцерка.
Сава Моровића разбоине под житом Рад Ла
зина на Кућерицам по кампа инцерка.

У Саве Моровића разбоине под житом
у Топлој до Водице канап један инцерка.

Петко Ђуров, Сава Ђуров, разбоина под житом
Зариће више Водице, три кварта инцерка.
Сава и Петко Ђуров разбоине по/д/ житом
Веља Купина по кампа инцерка.
Јела Вукашинова разбоине под житом
у Вељој Купини по кампа инцерка.
у Томана Јелића разбоине под житом на Смоковју
њива по кампа инцерка.
Саве Моровића разбоине под житом Смоковје.

У Топлом Долу канап инцерка
Средан Руђић разбоине под житом на Смоковју
у Топли До кватрат инцерка.
Петко Вуков разбоине под житом Саморас
лица у Топли До по кампа инцерка.
Сћепан Аукаловић разбоине под житом
Самораслица канап инцерка.
Томан Јелић разбоине под житом Самораслица
у Топли До канап и по инцерка.
Петко Ђуров, Сава Ђуров, разбоине под жи
том Самораслица по кампа инцерка.

Томо Јелић разбоина под житом на Клач
ини кватрат један, паки у Веље брдо по кампа,
паки на Подлокављу канап паки Локвени
бријег по кампа. То је све у Топли до инцерка.

Миладин Јованов, Митар Николин, Лука
Иванов, Вукаило Радонић, заједно Лазине
под житом канап један инцерка.

Петко Сћепанов Лазине под житом у Клачи не по кампа, паки на Дријену према Рујевом по кампа, само другом, паки у Долинам квадрат један Лазине, паки под Гомиле квадрат један Лазине у то његово инцерка.

Вукаило Радонић разбоине под житом Веља њива канап један, паки Гредице квадрат један према Рујевом инцерка.

Лазо Томов у Солијенски бријег разбоине квадрат један, паки квадрат у Дочићи више тога инцерка.

Милутин Јовнов на Веље/м/ брду разбоина под житом по кампа инцерка.

Никола Никић у Локвени бријег разбоине квадрат један инцерка, паки у Бућине лазине у Присоје на Николи Никићу по кампа инцерка.

На Миладину Јованову разбоина у Раванац под Локве саде се разби/ј/а, није под житом, по кампа инцерка.

Петко Сћепанов, Вукаило Радоничић, Томо Марков, уједно што разбијају саде није под житом канап и по инцерка.

Вукаило Радонић разбоина у Бућине лазине више Косјеринова кућишта по кампа инцерка. Миладин Јованов разбоина у Бућине лазине Старо гувно по камп инцерка.

Томан Јелић у Бућине лазине на Поданције разбоине по кампа инцерка.

Сћепан Јаукаловић, Иван Вуков, Никола Никић, Марко Вуков, Никола Ми/ј/ов, Сава Јованов, Петко Ђуров, Сава Ђуров, што су разбили сви заједно саде ове године није под житом у Ли пици више Буквице у све два кампа инцерка.

Сава Ђуров, Петко Ђуров, што саде разбијају

није посијано у Папратине више Свињишта
канап један инцерка.

Никола Моровић, Сава Ђуров, што се саде
разбија није посијано канап инцерко у Ступишта.

Ђуро Перушков разбоина под жито Млађенова
њива по кампа инцерко.

Село Ластва. Ђуро Вучетин синовцима код Пири
не воде разбоина под житом по кампа инцерка.
Томо Перов, Вук Петков, Ми/ј/о Иванов за Ласт
вом код Плоче канап један инцерко разбоина.

Пресјека Стђепан (!) Кул(ов), Митар Среданов, Марко
Шиљеговић у Моцио рабоина под житом
уједно канап инцерка.

Нека се зна како ми учинисмо ову ноту ја поп Иван Чуквас (и) арамбаша
Божо Павлов како сазвасмо све село и више не могасмо наћи.

РИСАН, 5. фебруар 1733

*Рисански гувернадур казује о сопственим и капетановим настојањима
да сузбије кривошијске пљачкаше, али да нема довољно солдата.*

Пријатељу милом

Разумљесмо што ви је наредио г(оспо)д(и)н совра провидур
преузвишени да се врати речено четрдесет брава И ја по ње поручи и
они се обећаше да врате речено имање Турцима. У толикор убише
турски људи Бањани и оћераше кр(и)вошинскије бржава см⁸а дви(ј)ести
и шесет. Истога вратити не кћеше: пошто им се узе плијен. Слали смо и
ја и капетан по ње и доћи не кћеше: За та(ј) исти узрок хостави капетан
бакету и суђе и не оће низашто главу обрнути. Војвода Дупила ко(ј)и је
на кунвинима ш његовом дружином говори са(м) му да да помоћ уватити
кога од Кривошијана. Он вели да не смије бе(з) заповједи преузвишенога
г(оспо)д(и)на совра провидура: или иште у мене књигу. Ми метнути
нисмо достојни што нам не до(х)оди: а с овијем малијем солдатима не
могу учинити ништа веће но да изгуби и њих и мене: А за таоце веле како

8 прецртано

ћемо поћи каде на вјеру узеше Петра Ву(ј)ошева за мало дана, пак сто(ј)и и сад у тавници кнез кога је узео и писао исти кавалијер: А саде се наоде исти Кривошијани на Дврсну на турској баштини и кућама: с које Рисан оће опусћет од (г)лади: Него би добро учинио господар да учини војску на њих да се злијем пополе (!) куће и иждену да зло не чине: Ко(ј)и је дошао у Ђура кад дође калуђер даће му га ко(ј)и је и прве повео- Авизај г(оспо)д(и)на преузвишенога совра провидура да се паша Ченгић мазулио и дигао сву своју вамиљу ид Трновице ће се био градио. И пратило га коња - [л] 30 и страже велике имао је бојећи се од раје- У ови исти дан разумљех да је прогнао Тодора Андаличића из Грбља з дружином коња – [е] 5 ис турске земље из Рудина. Моли преузвишенога г(оспо)д(и)на совра провидура да ми лиш(е)нци(ј)а плате. Ми Бог зна што можемо служимо, што не можемо неће ни Бог ни господа.

[на другој страни:]

Надао сам се од вас бољега при(ј)атељства Чујем неке послове у чем нијесам ни се тому ђаволу можемо авизати зашто ми Ђура боли нијесмо. И Бог вас у здрављу подржао: Моли(м) те како мога пријатеља, немој ми чинити што није на мене зашто се уздам у чем нијесмо неће ни Бог ни господа. А сад оста(в)љам на Бога и на вас да за то видиш.

[□□Ψлг] 1733 вервара на [е] 5

Ваш пријатељ сердар Петро Вуков Ђеловић гувернадур од Рисна .на. з(аповијед).

АХ, ПУМА, ф. 330, 20

РИСАН, 13. јули 1762. - 14. јануар 1734

□

1734 генара -14: Рисан

Чиним писмо и фед ми ниже подписати парок от цркве с(ве)таго Апостола Петра и Павла комунитади рисанске от крштења г(оспо)д(и)на капетана Петрисава Ђеловића како га је крстио г(о)с(поди)н поп Ђеорђије Вукотин у цркву више именовату. И био му је кунпар Милош Андрић Бјековић, а кума Анђа домаћица капетана Ђура Ђеловића. Отац му покојни г(о)с(поди)н сердар Петро Ђеловић. Матер г(оспо)ђа Мара сестра г(о)споди на попа Миха Никићевића от Новог ко(ј)и су законите женидбе: Које ће бити потврђено сићилом од исте комунитади.

Извађено из либра од крштења

1762: јулија: 13:

Поп Симо Поповић парок от цркве Светога Петра комуниади рисанске.

АХ, ПУМА, ф. 330, 28

ТРЕБИЊЕ, 1742

Писмо Мехмед хоџе Пијетру Фонтани преводиоцу за илирски језик поводом неких послова и дугова.

●

Од мене Мемед хоче нашему драгом пријатељу и конши Пијеру драгоману од Новога п(оздрављеније). в(еле) д(раго). А потом, разумљели смо да је дошао Алесандар Живковић с пута, а дужан ми је једанаест цекина и по. И дао ми шкирит (!) и заложиио све што има и рок је давно пасао. И томе ми је сједок Симо Лупешковић и Рад(е) Радосављевић. Молим те доведи ми га к себи и те ми динара ишти што ми је дужан. Ако ли узиште шкирит, тамо ми је оста у скрињи. През мене се извадит не море. Докле ја дођем тамо учини му писмо по вашему суду нека стоје јаспре у тебе да не би отишао на пут, а ја кад дођем теби ћу шкирит дати а ти мени динара. Зато те молим и чиним већилом да ми то наплатиш. Ако ли не би хтио платити. поведи ми га на ваш суд и кад плати нека му учини Раде Радосављевић писмо. Ако се боји поради шкирита докле ја дођем да му га дам ја. И да си здраво и весело.

И поздрављам твојега брата Кеку и остале пријатеље који за ме питају и да су здраво.

(На полеђини)

Да се преда у поштене руке Пијеру Драгоману у Нови.

Г. Ж. Комар, *Бока Которска...*, 103 [АХ, ПУМА, ф. 330, 50]

ТРЕБИЊЕ

Осман паша Ресулбеговић једном од синова Ивана Буровића поводом дугова новских житеља.

●

Од мене Осман паше Ресул(бего)вића моме старом при(ј)а(те)љу и рочаку в(еле). д(раго) п(оздрављеније). А по т(о)ме, нека знадеш, како ваши људи погодише с мо(ј)им ћоиком да дају на годину н(е)ке смокве ради коншилука јере се пасати пр(е)з нашега не могу. А саде нијесу издали ни лањскога ни садањег. Веће те молим да ми по оних аливеришеш јере ти знаш, ја мога оставити нећу. Ако ми ти нећеш наплатити, ја ћу призајмити од њихове срмије те ћу се наплатити. И још што су орали на нашему и ја ћи пожјети. Веће те молим то ми наплати. И да си здраво и весело.

АХ, ПУМА, ф. 320, 11

НОВИ, 25. септембар 1746

Вуин Милојев руком Мата Сундечића Марку (Мирковићу?) са пописом робе код његових дужника у Будви. Најављује посебну ноту за робу ван града Будве. Коначно, моли услуге у смислу пописа робе у бутизи.

Слава Г(оспод)у Б(ог)у шетебра 25 1746 у Новом

Нота от вересије што је дао Вуин Милојев по његово(ј) души што је у Будви у граду па... (тр)

У алвијера солдатскога от папуча и готова либара – Z 16:

У колунела Бубића либара – Z 8:

У Марије Љубишине от пасана и свите и једне бокаре – ли(бара)- Z 13:

У Ђура златара ли(бара) – Z 3:

У Рада Дебеље ли(бара) – Z 8:

Сувише у Рада што поарчи направља ући бутигу либара – Z 31: 10

От тога нека одбије вит от бутиге

У Ника Дабазића ли(бара) – Z 1: 12

У Марка Армилина – ли(бара) – Z 2:

У Крста Туђе ли(бара) – Z 19

102:2

О во ми је у граду по мојој души, а сувише што ми је на двору дужника и о(д) тога ћу послати ноту. Него те молим драги господине то ми радите скужати и дати Мату Шундечићу. И молим те драги господине шјор канч(ал)ијер Марко, извади ми ноту и од робе што ми је било робе у бутизи те ми је пода(ј) Мату Шундечићу. И ја Матеј Шпадић учи(ни) ову ноту по души Вуиново(ј) не умијући он писати--

АХН, ПУМА, ф. 163, 104

НОВИ, 10. септембар 1747

Изјава Франа Сланића из Вишњића

●
1747 Г(осподу) Б(ог)у у Новоме сетембра: на 10

Исповједа Франо Сланић из Вишњића да је узео у своје исте руке у господина Рада Радислав(и)ћа из вароши један цекин у злато у име двадесет и пет ока шенице. И тако учинишмо рок до годишта да му врати г(оспо)д(и)ну Раду цекин у злато и шенице ока давдесет и пет без ник(ак) ва инада ни правде на исти рок под: облегационом од моје најт(в)рђије добара. И за боље вјеровање бити ће ово писмо подписано од два сједока коме рече исти Франо Сланић. Ја Никола Павић учини ово писмо мољен од Франа Сланића за један цекин у злато и шенице: 24: о(ка).

Ја Вилип Петровић јесам сједок

Ја Јово Јововић јесам сједок како више.

[На полеђини:]

Шкрит Франа Сланића од Вишњића за цекин-: 1 1747

[Ниже, на италијанском биљешка Рада Радосављевића у Новоме 2. нов. 1758]

АХН, ПУМА, ф. 163, 34

НОВИ, 18. фебруар 1748

Новски сердар Никола Кецојевић провидуру о диоби баштине Османа Токчибашића из Требиња и Јусуф аге Бабовића у новскоме пограничном селу Мојдеж.

●
Пресвијетли и п(реузвишени). гос(поди)не гос(поди)не и гос(пода)ру грљени

Тамо је јуче ишао к вашем .г(оспоству). Осман Токчибашић из Сребиња, (!) а није те наодио. Ођене, близу моје куће, што је на конвину његова

баштина Јусуп аге Бабовића била је све једна баштина пак остала њима од мираза. А кад се о(д)сјече удат, молише мене будући близу моје куће те им је ја подијели(х) по пола. И кад им је подјели метну им брушкете. Јусуп агу паде био од истока, а Мемед агу Токчибашића од запада. Би објема мило и у миру држали док(л)е живи бише. Мемед ага даде његову баштину Зипанима⁹, а Јусуп ага Бошку Брајовићу – А како њиг неста, Бошко Брајовић притискује преко Токчибашине земље његов окрајак. А Токчибашич му не да него онако како им се наприје подјелило. Јуче молише мене и идог те им каза конвине али се Бошку Брајовићу и његову сину залуду каже. Мила им је опачина и лука(в)ство и муте ођеке на конвину Турке док(л)е се коме згоди које зло. Господару .п(реузвишени). по кошенци мојој кажем ти право, него Бошка кастигај и његова сина да не муте. Гласа не имамо зла чути никакава, него толико што су се ове почеле баше клати међу се и по Сарајеву и по Мостару, а почели су и по Требињу – На 18 фервара 1748

Понижена и ум(иљена) слуга .в(ашега). п(реузвишенства).
Сердар Никола Кецојевић.

АХН, ПУМА, 164, 18

НОВИ, 21. април 1749

Опорука Пера Брајовића из Мојдежа.

На- 21 априла 1749 у кући Брајовића

Чиним ово писмо ја Перо Брајовић бивши лоше али у свој(ој) памети, ко ми је што дужан или кому сам ја дужан.

У Николе Медовића цекин -1

У Гаврила Квекића цекин -1

У Луштици у Стијепа Морице цекин -1

У Јова Петрова цекин -1

У Луштици у Стијепа Ђураша – Z 8

У Ника Калуђеровића барио вина – 1

А ја сам дужан драгоману Пијеру цекина -1

Остављам Гаврила Квекића и Николу Медовића да наплати г(осподи)н Перини.

⁹ Зипанчић, рецентно у Мојдежу и Новом

Ја Вилип Кецојевић јесам сједок и авермавам горње писмо
Шћепан Митров на њему 1 цекин ћ 36.

АХН, ПУМА, ф. 164, 82

ТРЕБИЊЕ

*Писмо Арслан бега Пашића новскоме провидуру поводом уобичајених
тешкоћа, али бег помиње свој долазак у Драчевицу ради сакупљања
пореза. Свакако, мисли на Крушевице и/или Суторину.*

●

Пишем ја Арслан бег Пашић ис Требиња нашем пријате(љу)
господару градском провидуру в(еле). д(раго). п(оздрављеније). Нега (!)
да знате како сам долазио доље у Драчевицу да купим главнину цареву
мири(ј)у, паке су ми казали да је дошла једна кунпанија те да су били
опили три четири чојека паке праварили (!) и уписали. Пака то није доста,
него иду до Дебелого бријега те ватају људе и силом пишу. И од ономадна
је уватили су Шубердића силом и увела га кунпаније у грарад (!). Зато
ми контамо да ваш(е) госпотство не зне (!) за ове после. а не би се овако
царева мирија и царева раја разметала. Молимо те да би нам те људе
повратио чинити и да би прикричио у напреда(к) да са (!) овако не чини да
не би улазило оваки послѣ великој го(с)поди у уши. Ми знамо да нам то
ваља да нам начиниш за нашу љубав а о(д) пот(љ)е и ми ћемо вама амо да
би вама били што за потребу. И да си нам здраво и весело.
(На полеђини)

Да се преда господину од Новог града заповједнику градском
провидуру у племените руке.

У Нови.

Г. Ж. Комар, исто, 179 [АХ, ПУМА, ф. 330, 79]

ТРЕБИЊЕ

*Требињски капетан и аге провидуру. Пишу о једној крађи стоке и траже да
се починилац казни.*

●

Пишемо от Требиње капетана и свије агах треби(њ)скије м(ило)
д(раго) п(оздрављеније) нанему (!) пријатељу софрапровидуру и от Котора и
све Боке заповједнику. А потоме сат ве авизајемо како дође Беле ис Кривошија
(с) четом и заповједи капетана риса(н)скије. И узеше Муја Галијатовића целеп

волова четиридес и доћераше у Рисан пот руке капетана риса(н)скога и ка(д) су исти Рисњани поклати и продали. И чули смо да си добар судица и праведан и чули смо да си капетана риса(н)скога уфатио и то је намама (!) мило е чиниш прав(о) зашто ти знаш да је честити цар и принцип у миру и у милости. И ш(а) љемо ти истога Мија Галијатовића чи(ји) су волови да му учиниш ту пра(в)ду и наплатиш, зашто ми наше луђе верло буста(в)љамо док се дође до твоје свијетле правде. Зашто наши давно би то узели и от риса(н)скије динарах наплатили. А ми варло убуста(в)љамо да смо у миру и пријат(е)љству (!). И тако честити цар и при(н)цип заповједа да смо у миру а ти си на запо(в)је(с)т и добар те ће ше то упоравити. И да сте здраво у господство.

(На полеђини:)

Господину господину софра провидуру от Котора варучити је у свијетле руке у Боку Котора .-

Г. Ж. Комар, исто, 416 [АХ, ПУМА, ф. 295, 78]

КЛОБУК

Капетан и аге од Клобука провидуру. Жале се на крађу живога (у истоме догађају) као претходно.

Од нас Сулејман капетана и од свијех ага и од свега кула од града Клобока нашему конши и пријатељу софрапровидуру од Котора заповједнико и од све Боке принципе м(ило) д(раго). п(оздрављеније). А потом, има година дана како дођоше принципи љоди из капетаније рисанске а из роке капетана рисанскога њихови Кривошијани исти Бјеле Илић с Кривошијанима, те оћера Моја Галијатовића четерес волова троговачка блага. Пак чојему (!) данас у твоме господство ће си уфатијо капетана рисанскога те си га ухапсијо и велико си добро учинијо на коншилоку о(д) данас твојех људи ис твоје заповједи троговачко благу у нашијех троговаца. Пак кидисао требињски град да наплати од троговачкога блага. Ми сму (!) сви замолили Моја Галијатовића ис Требиња чи су волови да их с кавгом не наплаћоје ни с инадом него да оде до тебе и до твога господства да му те волове наплатиш од истога капетана и од сође Андрије, а исти со Кривошијани Ришњанима у рокама како њима драго. То те молиму ка свога пријатеља да се ти Моју волови плате. Да мотње међо царевијем љодма и принциповијем и да се не уставља троговачко благо. И Бог вас у вашем господству подрижау.

(На полеђини:)

Да се преда ова књига софрапровидору у госпоцке роке у Котор.

Г. Ж. Комар, исто, 419 [АХ, ПУМА, ф. 295, 80]

КЉУЧ?

Турски званичници Рисанској комунитади поводом погибије Махмута Хабибовића на Скороботну. Посједују вијест да су жители комунитади извршиоци. Тражи кажњавање и враћање одузете стоке.

●

Пишен ја од мене капетана кличкога¹⁰ и кадије церничкога и Омер аге ајана Усеин аге Тановића и Дервиш бега Асанбеговић и Усеин аге с Корита и од свије ага поздрав прво капетану рисанскоме и свијем суђам и заповједницима. Нека да знате како нам је починуо Мамут Хебиб Агић на Скороботну и мал му и одору однијели. Анђака имамо абера да су ваши људи били, а нијесмо се од вас бојали докле је цар и принцип у миру. Анђак ако по тој књизи те лиди (!) истражите и та(ј) нам мал вратите и тијем катилима низам дате и ваш ће мал с миром из нашега вилајета доћи. Ако ли низам не дате и мал не вратите Божја и турска вјера има нашега мала у нашему кадилуку и за то десетеро знајте одовуд ви нема ни јарета, а писаћемо и везиру у Босну да пише принципу. И да сте здраво.

(На полеђини)

Дати се ова књига капетану рисанскоме на руке.

Г. Ж. Комар, исто, 420 [АХ, ПУМА, ф. 295, 66]

ТРЕБИЊЕ

Писмо Асан бега Ресулбеговића новскоме провидуру о дугу учињеном у Суторини.

●

Од мене Асан бега Ресулбеговића провидуру од Новога в(еле) д(раго) п(оздрављеније) А потом, молим те дужан је Тодор Матковић моме чоику Осман паши Добриковићу 22 цекина от лањскога конта – цекинах а од ове године от трговине цекинах. То му је остао дужан на Суторини пред твојијем г(в)ардијаном. Ту је било и мојијех људих и твојијех како му је остао чиста

¹⁰ Разговјетно: кличког□

конта дужан. Толико вех те молимо у твога чоика то учини правду те наплати те цекине моме чоику. Немо(ј) учинити да не иде у твоме граду тарговина но то(м) моме чоику наплати ако ми хоћеш љубав учинит. То знам ако хоћеш можеш наплатит. Ако то наплатиш и ја ћу теби љубав начинити да у твоме граду тарговина иде. И Бог те веселио.

(на полеђини)

Да се преда у поштене руке провидуру от Новога

Г. Ж. Комар, исто, 420 [АХ, ПУМА, ф. 266/2 д. 24]

ЊЕГУШИ, 29. априла 1755

Писмо будућег црногорског гувернадуре Станислава Радоњића провидуру Франческу Гриманију о уобичајеним тешкоћама у рјешавању спорова и сукоба међу крајинама. Истиче сопствене заслуге. Станислав се овдје титулише као сердар. Сљедеће године је изабран за гувернадуре.

Пресвјет(ли): и преуз(вишени): г(осподи)не: г(осподи)не: и г(оспода) ру грљени. Су ове двије риге не мањкам дати на знање вашему преуз(виешному): г(осподст)ву: како је писао паша Пармаковић главарима от Озринићах из Црне Горе с великом премуром да дођу њему на станак коју ви исту књигу шиљем. Не знам која је новина, али ће бит коме пријевара. Г(осподи)не преузвишени, писанијех данах суцедише неки Медани међу Ришњаним и Озринићима за једне ствари от ништа, за које Медане тако је Бог тио да не пане толико мртвијех да се измути сва крајина како одавна није суцедило тако сад бјеше дошло; Г(осподи) не преуз(вишени):, нијесам ја понесен ходит око репрезентанах и око миништрах да се молим и фалим да се пишу моја ђела карикама високијема. Пак се преуз(вишени): строорденарио тај дан намјерио у Нови те не знам хоће ли ви бит донесено под око мој струшио моје непочијевање око мира и слоге и у овој крајини како би ви може бит било дато да је окурило на други начин; Г(осподи)не преу-з(вишени), Бог ми је сједок паке је виђела и сва крајина и исти г(осподи)н сопра интендант Враћин који сам ја сиромах струшио имао и с великијем ризиком от мога живота улазио међу Ришњанима и Црногорцима међу пушкама натгнутијема доклен је Бог дао те сам их с миром раздвојио у два маха без ника(к)ва зла, пак их и помирисмо пред истијем сопраинтендентом; Можете ми г(осподи)не преуз(вишени): вјероват да за три ноћи нијесам заспао мучећи се и идући да

зло не окури и мутња међу крајином поради користи од крајине и учинити на вољу вашему. п(реузвишеном). г(оспоству). како моме принципу и за то и за друго: . И цјеливам понижено скут ваше преуз(вишенство).

У Његуше на. 29 априла по грчки 1755-

Преуз(вишени): г(осподи)н Францешко Гриман пров(и)дур: ђенерал – Умиљена и пониж(ена): и држа... слуга Станислав Рађу сердар црногорски.

Г. Ж. Комар, исто, 172, 173

ТОПЛА, 26. мај 1759

Препис представке млетачком сенату Топлањске комунитади поводом лоше године и слабог рода "вина", те конкуренције иностраних трговаца који у Новоме продају своја вина. Комунитад моли заштиту домаћих трговаца који би убудуће прво продали своје вино, а затим би могли прићи инострани трговци.

Ва имје Исуса Христа амин. годишта од његова пресветаго рождества 1759 индикта седмаго на 26 маја по грчаски у дан истинити сриједу на Топлој вароши од Новогa у официо цивил од превјерне комунитади од Топле државе новске.

М. П. С. В. Христова

Ми капетан и суђе атуали од више речене комунитади чинећи на име осталије старјешина и главара и свега пука од исте комунитади који ћемо бити одиздол подписати чинимо за нашега влаштитога прокаратора господина Васиља Жарковића који се находи саде у Венецији. Који је и он исти од ове наше комунитади и дајемо му сву обилату испуниту област да може изићи и конпарити пред нашијем преведријем принципом и у преузвишени сенат и сваки трибунал, колеђ и мађистрат ће би било од потребе. А за потребу од наше комунитади предати наше молбе преведрому принципу . А то за будући ови сиромашки пук уморан и отегоћен на овијем тијеснијем конфинима од много потреба, а навлаштито ове године ова каменита и стременита земља мало родила и патио пук од глади. А оно мало вина што је родило нешто се продавало по ирђаву цијену из првице за плаћати госпоцке каноне. А потље довели и продају вина инострана, а

наша вина за та(ј) узрок иду по штети. Зато ваљаће да учините шупљику ђе узтребује молећи на име свега овога пука с кољенопреклоњенијем да би нам у напредак допустио вина која се роде од године до године у овој крајини и која су од разлога само од људи од ове наше крајине да у мјесецу ђенару могу дати ноте од своје вина госпоцкој каризи за регулу да се друга која му драго инострана вина која нијесу од наше крајине не могу продавати док се продаду ова наша која су од људи од наше крајине по цијену пошто буде ондај у овоме мјесту да ови сиромашки пук одане од његове превелике потребе. А за понтуалије плаћати госпоцке каноне и проча. И у његову маканцу да може он учинити једнога и веће прокаратора. И за боље увјереније подписујемо се и постављамо наш печат братински.-

Марко Ожеговић капетан од комунитади
 Андрија Јововић суђа од комунитади
 Гаврило Мандић суђа од комунитади
 Митар Цјетковић суђа од комунитади
 Марко Стратиновић канзалијер од комунитади.

АХ, ТК, фасц. II, 322

КИЈЕВ, 27. август 1763

Писмо кнеза Марка Стратимировића мајци у Новом

Милотиваја моја госпођо мајко желају вам здравље долго се што би се у старости повиђети.

По сеи случивши се онази не премину вам високо милостивој мојеј госпожи матушки објавити об мојом добром здр(а)вљу и благополучи в котором цјелу надежду полагају на все Вишњиг Творца что так и с вама буде равномјерно. Прошлоју года ја имјел чест писмо ваше получитьи чрезу Стјепана Беркановића в котором видал все что узволите писати и что сестрица моја Стана и моја дву сестрића преставили се. Которе мње не малаја печал толко благодару Бога. Тијем путем сви појдемо. Пожалуј мајко. Немојте се печалити , само расудите с печали никакаве ползе не морете себи здјелат, толко своју жизан поћерати. Ја мајко када сам ваше писмо получио много сам био плачан и печален, а највише за мојим љубеивним Ђорђијем. Њега сам љубио как своју дјецу, али, слава Богу толко дај Боже, што бисте ви мојако здрава била и ми с вама моја љубивна госпођо мојако. Ја знам у то ви печалите се зашто не морете

од мене скоро писма получити правда. Ја вам нијесам ни писао толко одно писмо из Петробурга када сам у армију пошао, а бољше нијесам могао ни писати, нити сам имао по кому. Сами расудите, из војске не море се писати ни по кому послати; веће човијек гледа сваки час смерт с очима. Примио сам писмо од мога драгога брата го(спо)д(и)на: Стефана Чупковића и пише ми како је примио моје писмо и писмо што сам вама писао и на десет цекина што сам вам послао, а потље никаква извјестија од вас нијесам имао.

Моја драга госпођо мајко, ако желите знати знати (!) за мога брата г(оспо)д(и)на капетан Анта, он је, слава Богу, здраво и сваком благополучију. Ја мајко молим Бога што биче још над гоћ ко(ј)и родио од наше фамиље како Анто. Ја вам мајко правду говорим, тако је Анто поступио и своја дјела просвијетлио што није србски син и на Бога уповатељно што скоро буде колунел. Ја сам од њега скоро писмо получио и пише ми да је вама послао и г(оспо)д(и)ну Стијепану Чупковићу и посла вам у Венецију на Карајанића, а на руке мога брата Чупковића педесет цекина венецијански. То је послао овога года у мају мјесецу. Ми бисмо мајко вама често писали и динаре пошилијали, толико немамо по кому сигуру, све се узлагало, не мореш кому повјерити. Ја вам мајко саде посиљају десет цекина које сам пошилијају по попу Ристу Бурлату и(с) Скадра. То је нашега бригадира Подгоричанина први братучед и те ћете динаре у њега узети. Ја пишем Стефану Чупковићу што би и он у њега узео зашто не морете ви њега искати ни тражити, а те динаре што је Анто послао, о(т) тога мајко платите г(оспо)д(и)ну Стефану оно што сам ја њему дужан и узмите моју рецевуду, а остало нека вам стоји гдје ваша воља и ви пенчајете што вам драго. Толико чувајте да вам ко не измами, знаш какав је Нови. Мајко, немојте печалити ће смо ми далеко, кће нас желиш, е жели Бог да здравље. Нећемо се много жељети. Толко молите се Богу што би нас Бог од непријатеља сачувао, а докле мајко Бог да те смо ти ми живи неће ти ништа мањкати, веће ћеш ићи као госпођа.

Мајко, ако питаш за тетку Деспу, преставила се Бог да јој душу прости. Ја како сам до ње у Петробург пошао веће је нијесам видио. Толико ми је Петар писао када сам при арми(ј)и био да се преставила. А моја драга невјеста Марија, жена Петрова, дошла је к мени овдје у Кијево да ме види која вас мило и драго поздравља и љуби ваше руке повјеруј мајко, ово ми не устима говори, те вам пишем. Ја би вам велику комедију од Беркановића писао, толико сами морете се домислит, како ми га ви у писму препоручивасте, он мене нашао у Полони(ј)и у арми(ј)и и ја што сам могао тако сам учинио и отио га узет собом и старао би се што би га здјелао човијеком, а он сам не ктио, веће пошао у Петробург и ту нашао Петра и повео га собом дома. И ту није октио стајат, веће пошао Симом

Чајом у Прусију, Бог зна куда се обратио. Тешко ногама под лудом главом зашто је мислио да му ће Витковић благо подарит. Богме мајко, Петру је доста и своја фамиље и нејаке ђеце, а друго чојек стар узео оставку, плате никакве не получује, веће што гоћ имао, све за та села проклета потрошио. А неки мисле да се амо цекини лопатом грђу. Богме није веће трудније стећи него у нашој земљи и сваки солдин крви се заслужи.

Моја драга госпођо мајко а како вам сам и прежде писао послао би вам перстен да ми иштете ђевојку, али вам га немам по кому игуру послати. А друго, моја невјеста Марија када ја говорим да сам тамо ђевојку испросио она стане плакат и говори да ће вама писат да се тамо не женим. А ја све на час остављам како ви заповједате и тамо на те банде ће се вама пољуби ту ми пишите. Ја ћу бити контенат, пак ћемо је амо довести, нека види како и амо снијег наоди. Пожалуј мајко, поздрави ми гг(оспо)д(и) на Стефана Чупковића и госпођу моју куму и родицу Полексију и цијелу почтену фамиљу. И молим те љуби Шћепана на мјесто мене и Анта, а ево му и ја пишем. Поздрави ми г(оспо)д(и)на Коста Васиља Кнежевића. Лесандро са мном у једномређименту. Он је, слава Богу, алфијер и правда добри чојек и часни официјал. Глиго Лубардић у мојој кумпани(ј)и катана. Кажи му оцу да је здраво. Више вам немам писат. Поздрављам зета Пера и ђецу, тако и зета Шћепана и сестру Јевросиму, зета Јова и сестру Марију. Нека ми моле Бога за здравље. С првим okazjiом нећу и(х) заборавит како сам ти и прије писао. Поздрави ми мајко г(оспо)д(и)на: Лесандра Живковића са свом фамиљом и мога љубавника господина: капетан Петра Бјеладиновића са свом фамиљом и мога љубавника г(оспо)д(и)на Матија Мирковића, а онда Јова Вучинова, кума Вука Петрова, побратима Марка Горакућу. И поздрави ми попа Петра, нека се моли Богу за мене. Нећу га заборавити. Тако и духовника Максима. Бољше вам не знају што писати. Желају вам од Г(оспо)да Бога свако благополучије и млога љета здравствовати, а на сврху остајем љубећи ваше руке. И примавам ваше материнско благословеније.

1763 года августа .27. дња в Кијев.

Покорни и умиљени слуга и ваш родној син капитан књаз Марко
Стратинич.

АН, РУМА, f. 330, 88

НОВИ, 19. децембар 1767

Препис.

Ми Јакомо Брагадин за скупно владање млетачки провидур од Новог и његова држава-

Будући у почетак од нашега стања, не само у ову пјачу и у ову државу, супроћ власти г(осподс)ку: и закон углавена од ви(с)оке власти од 9: 1766; примају се области брез кикак(в)е власти алити области чинити неке персоне, књиге привате од аквиста, продања и промјена и писате сетенције арбитрарије и друге у бријеме када имаде бити учињене од министра канцилијера. И не могући се једна така зла слобода пусти се с овијем госпо(ц)кијем прокламом. Чинимо на знање и заповједамо свијема онијема који би били учинили аквисте супроћ мисао од истога закона и учинио књиге да има ове у термен од једнога мјесеца презентати у официје коијема се чека, а то за начи начин на теготе које би могли имати толико они који су предали, колико и други људи у пијену када не би биле презентане на исти рок. Да буду ове дичарене од ниста и од никаква ваљања колико да нијесу ни учињене. Будучи јосте од велике теготе област која узимљу се главари од села од ова држава за штете лупестине узмечиване и неправетности. Зато очито (запов)¹¹једамо истијема главарима и свакој другој персони чинити знање супроћ вољи од дјела и с вели(кијем те)ретом од овијећ (!) држава да осле немаду чинити таке ствари у пијену непослушницима од највечега педевса. Зашто у таки начин увриједи се правда и држе се (!) слободу судитима ко(ј)и с овијем прокламом зове се ако за такије суда наоду се преварени да слободно могу дочи на суд за бити подмирени од теготе што би имали

Ови прогласен о(д) кад буде биче и прилијепјено зашто да је свакоме на знање и зашто да не буде ко(ј)и да говори да није чујао биче приписан нашки и прилијепјено на врата од цркве на Топлу и једну копиу с књигом послана чекањем гос(по)д(ин)а: (!) капетану и сујама¹² (!) од ове комунитади за углед од његова канцилијера, у коју пијену-

Из Новог на: 19: десч(е)мбра: (!) 1767=

М: П: Јакомо Брагадин провидур

С: М:

Марин Фонтана публик драгоман

¹¹ Велика лакуна од мољца овалног облика која захвата два реда по ширини

¹² У намјери: „суђама“

ТРЕБИЊЕ

Писмо Ибрахим бега Ресулбеговића Луићи Ивану Буровићу у Нови.

Пишем ја Ибрахим бег Ресулбегович и Салих ага и сва остала наша брача нашему староме пријатељу и рођаку конте Луићи Ивану Буровичу в(еле) д(раго) п(оздрављеније). А потоме, како ти је послао сабит паша књигу поради тије људи и ми те молимо, то су исти наши кметови. Молимо те да хи пошљеш у Котор с твоијем чојеком а и ти буди за тијем. Молимо те да им буде правда и да си здраво.

(На полеђини)

Да се преда у поштене руке конте Луичи Ивану Буровичу у Нови.

Г. Ж. Комар, исто, 423 [АХ, ПУМА, ф. 47, 2]

ТРЕБИЊЕ

Писмо Сабит Мехмед паше Луићи Ивану Буровићу у Нови да се изврши накнада штете неким отоманским судитима.

Пишем ја Сабит Мехмед паша моме староме пријатељу и рођаку Луићи Ивану Буровичу заповједнике новскоме в(еле) д(раго) п(оздрављеније) А потом, како даде поп Зубац Јеремије Лалич и Јаков Миланович, дали су Тоду Попову из Рисна и одкуда обнаку стоку, па су хесап учинили, па је остало њихова најпотље гроша – 380. А они имаду они писмо ови људи па су долазили и па неће да им плате. Но те молим за пријатељство да ми пошљеш све људе с твоим књигом у Котор к ђенералу да им учини правду и да им то наплати. И да си здраво.

Г. Ж. Комар, исто, 423 [АХ, ПУМА, ф. 47, 3]

ПОБОРИ, 27. децембар 1770

У свежњу: „Lettere Pubbliche e materie diverse 1788-1789. Reggimento N: N: Domenico Pisani prov:r di Castel Novo“. Писмо свих Побора провидуру поводом неодрживог положаја њиховог краја између Млечана и Црне Горе. Жале се на свог кнеза који није пренио провидурову наредбу и казују да га више не сматрају за кнеза.

Пресвијетли и преузвишени г(о)с(поди)не г(о)с(поди)не наш мили. Доходимо твојему преузвишеному господству ми сви договорно сиромаси Побори жалећи се прво на нашега кнеза Марка Вукова који је имао вашу заповијед дати свијема нама на знање за имање (з□ иман□) цетињско које је међу нама да се има узет за њих фалилије (!) које су чинили шудиту принципову. А ми се у то јесмо заклели преведрому принципу да му нећемо бити невјерни и нећемо ни посад. Ма тога нашега кнеза Марка о(д) данас не држимо за кнеза, зашто ни право не кажује заповједи преведрога принципа. А сада се находимо на муку, једно од вас, а друго од Церногорацах. Ми овако живјет не можемо, но ни чини ко(ј)и провижијун како ћемо живјет пошто је ово сло окурило, ставит на(ј)мање тридест солдатах о(д) три комуна Махинах, Браићах и Поборах и за њих сваки провижијун. И пишите у Церну Гору да се зна ко(ј)и се међу у јато преведрога принципа. И остајемо у службу ми сви више писани Побори.

Декевра [:кз:] 27 у Поборе
[/□□о] 1770 года

АХ, ПУМА, ф. 324, 2

НОВИ, 2. јануар 1772

Топалска комуниџа јавља новском провидуру Андрији Пашквалигу да је извршена наредба которског провидура да се по партама попише количина уља произведена током године и количина предвиђена за наредну годину. (слиједи попис домаћина са количином произведеног уља на италијанском језику)

Пресв(ијет)ли: и преуз(више)ни: г(осподи)не: г(осподи)не:
г(оспода)ру: грљени

У заповјед од ослуженога листа в(ашега). п(реузвишенства). билежан на 29 децембра прошлога а с наредбом преузв(вишено)га. г(осподи)на: сопра провидура од Котора, јесмо наредили петини то јест главару од Мојдежа, Пода, Кута и Бијеле и главару од контраде о(д) Топле да потанку искушају колико је ове године ова кра(ј)ина учинила уља и коколико (!) а прешопоко може учинити до године. Тако исти главари

ослужише сваки у писму ш њиовом вјером која иста писма с овом истом престављамо в(ашему). п(реузвишенству): и умиљено љубимо ви руке в(ашега). п(реузвишенства).

С Топле, држава Новска на 2 ђенара 1772 м(оре). в(енето). По србски

Умиљене и понижене слуге и судити: ка(пета)н: и суђе од прев(ије)рне ком(унитад)и о(д) Топле

Nicolo Goracuchi

Глигор Поповић

Анто Лакетић

Ђорђије Радич вици суђа

Васиљ Накићеновић суђа

Свије(тло)ме и преуз(вишено)му г(осподи)ну З(ан) Андри Пашквалигу провидуру у Нови

АХ, ПУМА, ф. 323, 86

НОВИ, 2. септембар 1773

Топалска комунитад је по наредби которског провидура учинила Збор у Саборној цркви и истакла његову наредбу, а сеоским главарима наредила да изврше наредбу у погледу уља.

Пресв(ијет)ли и преуз(више)ни г(осподи)не. г(осподи)не и г(оспо) дару грљени (грл□ни)

У заповјед од угледаног листа в(ашега): п(реузвишенст)ва билежан на 5 септембра а с наредбом преуз(вишено)га: г(осподи)на сопра провидура от Котора примили смо либро у штампи од терминациуна 15 мађа прошлога од преуз(вишено)га Мађистрата од провидура врху уља. Обслужили смо вашу наредбу. Скупили смо Збор у цркви С(ве) таго Вознеселија Христова на Топлој и пупликали смо више речену терминацијун. Свијем главарима наредили да сваки у своме селу има казати својем сељанима испунити како у истијем терминациунима и принијети у вашем офици(ј)у сваку ствар како у више реченој терминациони.

С којем умиљато остајемо љубећи ви руке в(ашег)а: пр(еузвишенст)ва:

С Топле, државе Новске на 2= септембра 1773 по србски

Пресв(ијетло)ме: и преузв(ишено)ме: г(осподи)ну Зан Андри(ј)и
Пашквалигу провидуру у Нови

Умиљене и понижене слуге и судити Кап(ета)н: и суђе ор
превијерне ком(унитад)и: од Топле
Марко Ожеговић капетан
Матије Мирковић суђа од комунитади
Сава Лакетић суђа од комунитади
=Нико Мирковић канц(алије)р: од комунитади

АХ, ПУМА, 323, 96

НОВИ, 29. фебруар 1776

*Топалска комунитад провидуру Лоренцу Балби да је извршена наредба
каторског провидура у погледу трговине.*

Пресв(ијетло)му: и преузв(ишено)му: г(осподи)ну г(осподи)ну и
г(оспо)дару гер(љено)му

На испуњење заповједи В(ашега). П(реузвишенства). Које су
нама дошле у вашијем угледанијем књигама :4: марча текуштога, био је
проглашен проklam у нашу Саборну церкву и послат свијема главарима
од ове државе којег сте нами послали од П(реузвишенога) г(осподина)
сопра провидура од Котора по заповједи преузвишене господе пет шави(ј)
а верху трговине. И тако био је очитоват свакоме да буде послушата
госпоцка мисао и испуњена наша дужност. Остајући умиљено цјеливајући
руке В(ашега). П(реузвишенства).

С Топле државе Новске на 29 фебрара 1776 по сербски

Пресв(ијетло)му и преузв(ишено)му. г(оспо)дину Лоренцу Балби
провидуру од Новога

Уми(ље)ни и пкни(жени) слуге и судити прев(едре републике
венецијанске)
Ка(пет)ан и суђе од превијерне комунитади од Топле

АХ, ПУМА, ф. 323, 173

НОВИ, 20. април 1776

Топалска комунитад новском провидуру Лоренцу Балбијуда је извршила објављивање прогласа.

Пресв(ијетло)му: и преуз(вишено)му: г(оспо)д(и)ну г(оспо)д(и)ну и г(оспо)д(а)р(у)му (!) грљ(ено)ме

Приказујемо В(ашему). П(реузвишенству). како смо примили Проклам којег сте нама здружили с вашом угледаном књигом 17 априла текуштога и заповиђели да га прогласимо у нашу комунитад и околину да буде свакоме на знање. И будући наша дужност послужила ваше госпоцке заповједи, остајемо умиљено цјеливати руке В(ашега). П(реузвишенства).

С Топле, државе Новске на 20 априла 1776.

Пресв(ијетло)му: и преуз(вишено)му: г(оспо)д(и)ну г(оспо)д(и)ну го(спода)р(у) гр(љено)ме: Лоренцу Балби провидуру од Новога

Умиљени и понижени слуге и судити кап(ета)н: и суђе од превјерне ком(унита)ди о(д) Топле.

АХ, ПУМА, ф. 323, 193

ЗАДАР, 13. септембар 1776

Генерални провидур Ђакомо Градениго наређује да се огласе сви власници земље у дијелу села Кути који се зове Топли До.

Препис/

Ми Јакомо Градениго за преведро владање млетачко, провидур ђенерал у Далмаци(ј)и и од Арбаније и проча.

Наодећи се неработани неколико парачика земље од публикога разлога који ће бити канапа дванајест (д□□н□ест) цирка у мјесто ређено у Топли До у бердо од село Куте држава Новска и ођећи ми од истије дешпонити, зато чинимо очито знати да ако има ко(ј)и гог (!) ко(ј)и има ко(ј)и разлог вер(х)у истије парачика земље, да и(х) има презентати и приказати

пред пресвијетлога г(осподи)на: сопрапровидура од Котора у термен од дана петнајест послѣје прогласеније од ове заповједи. Зашто од истога сопрапровидура биће нама послате за виђеније и оне одлуке што ћеме (!) ми наћи праветно и од суда друго(ј)ачије када буде пасати исти рок. И ако не буду приказали они ко(ј)и буду имали ко(ј)и разлог, неће бити послѣје слусани, а иста парачика земље биће од наше власти деспонијени; И зашто да не може рећи да није знао ову нашу заповјед, биће од парока од Новога разласен и тако од онога од село Куте у дан свечани за овшто знање. Ко(ј)и пароци имаће дужност подписати под ову исту заповјед испунито разгласеније и очитованије у коју вјеру и проћа.

У Задру на 13= септембра 1776=

М:П:

С:М: Јакомо Градениго провидур ђенерал

Канцалијер госпоцки

Марин Фонтана госпоцки драгоман преписак, подписак и запечатик-

На: 13: новембра; 1776: прогласи се ова госпоцка заповјед у Куте код цркве Светога Андреја ђе бијаше пука доста; Ја поп Јо(в)ан Аврамовић парок от Кута; прогласих ову госпоцку заповјед;

АХ, ПУМА, ф. 323, 240

НОВИ, 28. јануар 1780

Топалска комунирад провидуру да је извршила наредбу и моле да им се опрости кашњење услијед лоше године.

Пресвијетли и преузвишени г(осподи)не г(осподи)не (и) г(оспо)д(а)ру грљени

У прошасте дневи примили смо угледани лист од вашег преузвишења ваше заповједи и тако смо обслужили и објавили ваше госпоцке заповједи главарима и старјешинам и свему пуку од новске државе. Тако питамо проштење зашто смо задржали будући била ерђава бремена а кра(ј)ина у далеко. У које остајемо понижене и умиљате слуге и судити нашега честитого принципа и љубилећи (!) ви руке и скуте вашег преузвишења.

С Топле, држава Новска на: 28: ђенара: 1780: по серб(с)ки

[У доњем десном углу уобичајен потпис пошилаоца. Топалске комунитади, капетана и суђа, те канцелара - иструлио]

АХ, ПУМА, ф. 323, 298

НОВИ, 21 јул 1780 [8. август 1780]

Топалска комунитад провидуру да је извршено оглашавање његове наредбе. Тражи се опроштај због кашњења услијед простране територије. Наредбу ваља огласити недељом.

У проша(с)твидана примили смо ваш угледани лист од вашег преузвишења ваше заповједи и тако смо обслужили и објавили вашу г(оспо)цку заповјед главарима и старјешинам и свему пуку од новске државе. Тако питамо проштење зашто смо задржали је зашто је у широку ова кра(ј)ина дасе ваша госпоцка заповјед прогласи у неђељни дан да не рече ко(ј)и да није разумио вашу го(спо)цку заповјед. И сваки је био контенат добровојно да иде нашега преведрога принципа мунида а не туђа. При које остајемо понижене и умиљате слуге и судити нашега честитого принципа љубећи ви г(оспо)цке руке и скуте вашег преузвишења.

С Топле, држава Новска на [к□¹³□] 21 [/□□п] 1780

АХ, ПУМА, ф. 323, 395

НОВИ, 16. септембар 1780

Молба Топалске комунитади провидуру да изда наредбу да се са територије комунитади протјера нека жена која борави код Саборне цркве на Топлој.

Пресв(ијетло)ме: и преуз(вишено)ме: г(осподи)ну г(осподи)ну: господару грљеному

Ова поштена комунитад не може инако учинити објавити вашему правој суду: јенда (!) ствар (ст□□р) која је од великога гријеха пред

Богом и од великога с(к)андала свему овоме пуку. Има неколико дана је се наоди код Саборне цркве Светога Вазнесени(ј)а Ристова једна жена од име Мари(ј)а родом из Чебеника¹⁴. (!) Будучи дошла ова комунитад у сијелу позначније да чини нека жела (!) што су недостојна и супроч Бога и супроћ принципа. Зато просимо сви умиљати од вашег преузвизсен(с)тва (!) за Бога да с вашом заповједи чинити исћерати таку злужу (!) жену от ове наше државе. Зато бојимо се од Бож(иј)а од вашије педенца. Толико просимо од ваше влашти, при које остајемо цјеливајући ваше госпоц(ке) веште од вашег господства.

С Топле, држава Новска ба 16: сетембра 1780 по серпски

Умиљени слуге и вијерни судити капетан и суђе (од превјерне) комунитади од Топле.

АХ, ПУМА, ф. 323, 417

РИСАН, 29 јула 1789

Управа Рисанске комунитади провидуру га Кривошијани и Црногорци из турске земље (дотјерали волове те како одбијају да их) врате њиховим крвницима.

Пресвиетли и пре□звизшени гдне гдне гдр□ премилостиви

Даемо на знан□ вашем□ пре□звизшенЮ како с□ Кри
воши/ани с Црногорцима доћерали ис т□рске земље
еданъ ћелепъ волова Кое смо пор□чили кнез□
за исти ћелепъ да враћаЮ щтоє □ Кривоши/□на Та
ко с□ ми пор□чили и рекли кнез□ да неће вратити
защто с□ □зели □ ниховие крника кои нихове
главе сиек□

На: 29: л□ћа: 1789: по сербски, у Рисн□

Пресвијетли и преузвизшени г(оспо)д(и)не г(оспо)д(и)не и г(оспо)д(а)ру
премилостиви

Дајемо на знање вашему преузвизшењу како су Кривошијани с
Црногорцима доћерали ис турске земље један ћелеп волова. Које смо

¹⁴ У намјери: Шибеника

поручили кнезу за исти ћелеп да враћају што је у Кривошијана. Тако су ми поручили и рекли кнезу да неће вратити зашто су узали у њиховије кр(в)ника који њихове главе сијеку.

На: 29: луђа: 1789: по сербски, у Рисну.

АХ, ПУМА, ф. 295, 1

РИСАН, 1. јуна 1790

Рисанска комунитад провидуру да је његова наредба о ускраћивању провизиције Кривошијанима и Црногорцима спроведена, али је прекршио капетан Јосип Катурић. За његовим примјером пошли су тада и други.

Пресвијетли и преузвишени г(оспо)д(и)не г(оспо)д(и)не и г(оспо)д(а)ру ... (тр)

Нијесмо мајкали ослужити ваше заповједи поради Кривошијана и Леденичана. Које смо били сустегли (!) ову нашу пијацу да им не дају овијем селима никква провижиција, ни ови да приватају од истијех села ни пуно ни мало. И држасмо до ове нећеље. И тако је капетан Јосив Катурић поручио његовијем ортацима а по заповједи нашега преузвишења како је пред вас долазио и вама заповид дали да привата и да дава истијем Кривошијанима. Када виђе остали пук да даје исти Катурић, тако и ови остали дају, а ови су оратаци истога Јосива свему злу глава. И ми више учинити не можемо ништа. Које остајемо вјерни судити и понижене слуге цјелујући ваше скуте,

На: 1: ђуна: 1790 по сербски у Рисну.

РИСАН, 14. мај 1791

Комунитад рисанска провидуру поводом неког прогласа који се односи на Кривошијане. Комунитад обавјештава да су човјека посјекли никшићки ускоци који су даровани од Ченгић наше. Требињске чете су кренуле на Кривошијане који су се због тога задржали у планини.

Пресвијетли и преузвишени г(оспо)д(и)не г(оспо)д(и)не и г(оспо)д(а)ру премилостиви

Нијесмо мајкали ослужити заповједи вашег преузвишења поради Кривошијана и књигу смо попликали на мјесто ђе је обичај. И исти Кривошијани плачу много и вичу на нас и говоре ми: „Нећемо погинути да се нијесмо ослободили на заповједи принципе и ваше“. И овога су чојека посјекли ускоци нишицки Никола Курдулија су два друга. И разумјели смо да их је паша Ченгић даровао и јоште паша у Никшиће. И друго смо чули како је паша о(д) Требиња дошао дома и да иду чете требињске око Кривошијана да их посјеку и пред четом Асан ага Салијагић ис Требиња. И тако су ишли Кривошијани у гору сиромаси су чим живо да донесу по мало ленсома како вазда иду. Пак пошто су чули за ову чету сиромаси су се вратили да не погину. А што нам заповједате да пишемо у Никшиће Турцима, писали смо до сада двије књиге, ни на једну имали нијесмо одговора и писаћемо јоште за ослужити ваше заповједи. Ма не смије нико сада поћи ђе ови паша Ченгић у Никшиће. И за мандат Ђуковића ми смо пупликали и приказали истоме коме је послат и доћи ће на ваше заповједи. Ко(ј)и остајемо на ваше заповједи вјерни судитити (!) и понижене слуге цјелујући ваше скуте=.

На: 14: маја: 1791: по сербски у Рисан.

Капетан и суђе од комунилади рисанске.

АХ, ПУМА, ф. 295, 110

Капетан и суђе од комунилади рисанске

ТРЕБИЊЕ

Писмо Ибрахим бега Ресулбеговића из Требиња протопопу Јову Ивелићу у Рисан у оквиру припрема умира између Требиња и Кривошија.

У попу Јову Рисан на 16 ђиуниа на 1791 у Тербињу (!)

Како назему великога пријатеља в(еле). д(раго). п(оздрављеније). А потому, нека снад(е) се да сам примио васу придрагу књигу и расумио сан што ми писес, ма сада не могу ти одговорит од великога посла што имамо, јера спремамо паса. Ако Бог да, до три дни, послачу ти сају апоста књигу (!) и описачу ђе чемо се састати ако Бог да и ту чемо се договорит лијепо. И ми смо сдраво и судимо чути васда са вашег добро и да си сдраво.

Пишем ја са (!) Ибр(ах)им бег Ресу(л)бегович ис Требиња.

(На полеђини)

Да се преда ову књигу господину попу Јови Ивелићу у Рисну.

Г. Ж. Комар, исто, 384, 385 [АХ, ПУМА, ф. 259, 112]

ТРЕБИЊЕ

Писмо Ибрахим бега Ресулбеговића Виктору Буровићу у Нови.

Пишем ја капета(н) Пашић Ибра(х)им бег н(а)шему рођаку и стар(о) ме пријатељу кавалијеру Буровићу Витору поздрав и мило дра(го). А потом разумјесмо твој одговор поштени како си за то устао велесрдно и ченералу писао за ову нашу сиромашка ко(ји) су побијени и ђеца и вођена и пос(а)каћена. То те молимо тјерат га. Стоји нам учинит правду тијем сиромасима ка(о) оно бисмо и ми товоме (!) каву за твоје пријатлстов (!) и за твоју работу устали. И молимо те одпиши нам по томе с(и)рома(х)у да знамо и настој на здравље и поштењу.

Г. Ж. Комар, исто, 413 [АХ, ПУМА, ф. 295, 33]

ТРЕБИЊЕ

Ибрахим бег и остале аге требињске конте Еторе Буровићу. Жале се на предводнике кривошијских и леденичких чета.

Од мене Ибрахим бега и од осталих ага требињскијех нашему староме пријатељу сопраит(ендент)а Еторе ко(н)те Буровићу в(еле) д(раго) п(оздрављеније). А потоме, примисмо вашу поштену и виђесмо све што нам пишете што је заповјед од ђенерала у Котор наше(г)а орденарија и похапсио главаре рисанске поради кривошинскијех и леденичкијех четобаша који су учинили стварих великијех што прије није било, већ ако лагати истина је украсти коња и говече и козу, ма не онаке крупне ствари које се не могу заборавити. Ми смо и вама писали толико пута и наше устављали и тако се трпљело а саде нам је ова пријатељска мила била. Зато вас молимо чините и радите ове послове свршити да смо на к(о)мшилуку мирни и једни и других долазимо и да се састајемо и да тргујемо како је било и како по осталијем к(о) мшилуцима и не друго да сте здраво.

Исти Кривош(иј)ани мало им би доћи нашијех Хачи Алиагића у км(е) та што су му били на Зупцима говеда – 18 – и други пут брава – 120 – веће од

града челеп као у ратно вријеме.

Г. Ж. Комар, исто, 417 [АХ, ПУМА, ф. 295, 58]

ТРЕБИЊЕ

Писмо Јусуф аге Будалице новскоме суду. Жали се на Мојдежане који користе његов паињак, највјероватније у Суторини.

Ми Јусув ага Будалица давам на знање суду от Новога који ми људи пасу по мојој земљи а травнину не даду. Прво Симо Браивић, Никола Зорић и Давид Поповић, Ђорђије Кулинов(ић), Танасије Котлаш – Алекса Бовић Тотор (!), поп Сава Браивић.

Ови људи пасу а травнину дават неће веће ако ће п(л)атити нека дођу к мени или нека се прођу мога.

Г. Ж. Комар, исто, 412 [АХ, ПУМА, ф. 319, 327]

ТРЕБИЊЕ

Капетан Пашић и остале требињске аге Витору Буровићу. Жале се због наводне крађе живога од стране неких Кривошијана.

Пишем ја капетан Пашић и остале аге Витору Буровићу кавалијеру рођаку и староме пријатељу поздр(а)в. А потоме, за разумите како су нам дошли кмети и(з) Коњскога како су дошли твоји људи из Леденица Богдан и Ђуро Петров и Ђуро Милошев из Кривошија те им оћерали говеда осмеронајес и водили чобане до границе д(о)к су им исвртали нокте. А таке ствари н(е) ваљају на коншилуку да с(е) гараде (!) А честити цар и пр(и)нцип у миру стоје па ваља и ми на коншилуку и на старом пријат(е)љству. Молимо те то и на учини правду тој с(и)ромаши. То нам учини да нам не разбијају главе да се таке не граде ствари на коншилуку и старом пријатељству и (о)дпиши нам по тијем људми и да си здраво у м(и)ру.

Г. Ж. Комар, исто, 416 [АХ, ПУМА, ф. 295, 29]

РИСАН (КРИВОШИЈЕ?)

Кривошијски главари провидуру поводом сукоба на граници и поводом Црногорца Каримана. Најпотпунија сачувана ретроспектива догађаја у беспощедним полувјековним сукубљавањима Кривошија и требињских Турака.

Пресвјетли и преузвишени господине господине и господару премилостиви

Ми сиромаси Кривошијани који смо на овоме зломе и крвавоме кунфину турске земље и Црне Горе судити превјерни преведроме принципу који често гинемо и крв нашу пролијевамо чувајући превјерно ови принципов конфин сада плачући и јуздишући жалимо се вашем преузвишењу које зло подносимо од Тураках о(д) Дребињана (!) има више четрдесет година. То је најпрва зађевића. Дође чета требињска и јуфатише три чобана који чуваху стоку више Кривошија у планини на име Гаврила Лакићевића и његова брата Теодора и Петра Груичина и њих убише и ју јаму мртве бацише, а неколико стоке украдоше, а њих наком мјесец дана мрт(в)ијех из јаме извадисмо те укопасмо. То је прво зло учи(ни)о Дурмиш Зубчевић из Требиња з дружином. Тако су и наши посјекли за ту освету два Турчина пак Требињани дочекаше Вукића Бојанића у Бијелу гору те га убише и главу му посјекоше и на Требиње понијеше. Пак посјекоше Сима Стојановића ће чуваше стоку и поњеше главу пак на воду више Кривошија На Штекаоницу. Ударише на стоку Требињани двије стотине Турака и посјекоше два чобана и стоку узеше и за њима скочише наши сиромаси Кривошијани те се пристигоше и стоку вратише и јучини се бој и погиле шест Кривошијана и дванаест Тураках, а рани се и двадесет једне и друге банде. Тако послуре тога зла често Турци четују и нас сиромаше сијеку, некога у Бијелу гору, а некога ће чувају стоку. На име Милоша Ђуковића и Шћепана Бошковића и Стојана Косовца и Петра Вукчева и њих посјекоше и главе им на Требиње понијеше. Тако Требињани домамише једнога Црногорца те га подмитише и потурчише и нађедоше име Кариман, те сваки дан четоваше око Кривошијана с осталијем Требињанима, те посјече Шћепана Драшкова, пак Јова Станојева ће сиромаше чува стоку и Бошка Станишића и његова сина Мергуда и Петра Самарћића и сина му Илију и Мијата Радојичина и Вулца Самарчића и Николу Радуловића, све близу Кривошија ће сиромаси чувају стоку и беру дрва. И сувише Марка Кочакја и Станка Бошкова и опет ударише на стоку те оћераше животиње брава :300: и говеди :200: Милошу Дамијановићу и сина му Јокана убише. Пак догодине Алијага Рикаловић из Требиња с ћетом великом ударише на нашу стоку и оћераше. И оћераше

Радоици Мијовићу брава :500: и говеди: 60 и ранише му сина Петра. Опет Кариман с четом посјече Петра Божовића и понесе главу и пођоше на освету чете кривошинске и доћекаше Требињани те убише Андрију Оташева и Спасоја Петрова и Ђура Булевића и главе им на Требиње понијеше. И јошт што убише Требињани Петра Вукићева и Сима Крњевића и Лазара Илића и Николу Жарковића и Тома Јоканова и Ђура Ијанкова. Све главе на Требиње. Пака ударише Требињани с војском на Дврсно и куће нам попалише и сијено и убише Илију Вулецова и Митра Бајова и Гаврила Радуловића и Тома Вукова и Богдана Томова и остали Кривошијани скочише те стоку и говеда отеше и јубисмо пет или шест Турака али оћераше и тадар стоке брава иљаду и говеди и коња :300: Тако зимуз, пасанога годишта, поћераше Требињани Виду Ружину брава :350: и пођоше наши Кривошијани како вазда пандурујемо око стоке те вићели говеда турска у планину и приватили четрдесет говеди. Иза тога опет Требињани с четом дођоше близу Кривошија те убише двоици Годора Јоканова и Илију Вучетића и оћераше коња :6: Пак дође ћета Требињска те нам упалише кућа :100: и сјена стогова :28: Тако преузвишени господару колико је робља нашега колико је рањеника што су Тирци робили ко би могао избројити А да речемо (...тр) су наши њих сјекли и (...тр) знамо како можемо сиромаси ... зла турскога а сада не да нам ... д ... ијуна никаква него смо готови помријети о(д) глади него смо се могли омерсити о(д) глади а будући пост него просимо и молимо да погледате на нас милостивијем оком јесмо вјерни судити принципови И остајемо уздајући се у милост принципову и молећи Бога за ваше славно име; Грације.

Ја кнез Јоко Вулинович по(д)писујем како је то све од (и)стине
Ја Петар Марков Сама(р)чић подписујем како јес истина
Ја Вукале Жмукић подписујем како је ово све истина
Ја ја (!) Никола Драшков: по(д)писујем како је ово све од истине
Ја Панто Вућуров по(д)писујем како је ово све истина
Ја Гаврило Радоичин подписујем како је ово све од (и)стине

Г. Ж. Комар, исто, 417, 418 [АХ, ПУМА, ф. 295, 46]

КРИВОШИЈЕ (РИСАН)

Писмо Кривошијана провидуру поводом недјела Црногорца Каримана и осталих тешкоћа живљења уз црногорску границу. На крају се предлаже пресељење читавих Кривошија у принципово.

Пресвјетли и преузвишени г(оспо)д(и)не г(оспо)д(и)не и г(оспо)д(а) ру Ижепо Диедо сопрапроведитор иштрао(р)денарио од Котора Албаније Новога и Будве. Ево ми јадни сиромаси Кривошијани од кунфина и међе принципе које имамо за двије стотине пушака који чувамо превјерно ови кунфин принцип и мало који дан не гинемо и крв нашу пролијевамо а све чувајући ови крвави кунфин који смо препонизни и судити превјерни преведроме принципу. Приступамо су ове четири ранге ове наше плаштевне књиге и падамо пред ваше пресвјетле ноге да нас невољне сиромасе погледате милостивијем оком како милостиви отац на своју ћецу. Ево сада, плачући, прикажујемо нашу невољну муку које подносимо од проклетије Тураках Требињана које има близу четрдесет година да нам Требињани живјети не даду. Десет путах су војском на нас ударали и куће жегли и стоку ћерали и главе нашијех људих сјекли и носили. Само Кариман у три године дана што је посјекао осамнаест нашије глава и данас стоје на њихов град Требиње. А Алијага Рикаловић и Машо Мамулиновић и остале четобаше требињске које има пуно педесет глава нашијех а вашијех јандијех судитах што су понесене на град Требиње а на миру цареву и принципову. Тако смо долазили и много путах се жалили преузвишенијем каригама естрао(р) денарију и ћенералима и крваве аљине доносили како зна г(оспо)д(и) н сопраитеденте Стијеповић. Тако су нам дали ријеч: „Браните се и не подајте се тако.“ Господару милостиви и преузвишени, пошли су неки од нашијех Кривошијана Бело Илић з дружином да претражи око горе да није чета турска уљегла, зашто туђе највише нас сијеку и бију. Тако интрају на она говеда требињска те чобани турски утеку, а говеда прифате те смо то сиромаси попенчали. Тако по прав(ди) што смо узели у нашијех кр(в) никах сада наше говеда и стоке и двадесет пута има више у њих, а сувише главе мртве. Сада просимо и молимо како милостивога господара и нашега бранитеља и заштитника да не подавите вашу ћецу а наситите туђу пашчад него ако то добро учините да се састанемо ми и Требињани пак да се умиримо и они ће нама седам путах више дужни остати него ми њима, а бисмо сви листом дошли и поклонили се и примили ваше преузвишене заповједи, ма оставити не смијемо е ће нас поробити и поарати Турци који четују око нас сваки дан, како и ономадне били уфатили двије жене од нашијех Кривошијана, те их заробили. Тако смо скочили те их отели и много нашега робља заробивали и у турско продавали. Када бисмо преузвишени господару могли избројити њихово зло што су нама учинили. Него се сиромаси бранимо на овоме невољном кунфину. Ако ли ће ваше преузвишење нама дати заповјед да се од њих не бранимо а ми сви и велики и мали вас пук једнокупно просимо и молимо да нас одовле дигнете и преселите ево има пет стотина пука на друго мјесто у принципово е ође се веће живјети не може. И иштемо проштење и цјеливамо ваше скуте ће ви оволико досађујемо ма не можемо су мање да се не

пожалимо нашему оцу милостивоме с којим остајемо у сваком понижености и послуху и молећи Бога за ваше славно име. Грације.

Г. Ж. Комар, исто, 414, 415

РИСАН, 2. фебруар 1792

Акт о умиру међу Рисанском комунитади (Кривошије и Леденице) и Требињем.

●
Слава Г(оспо)д(и)ну Б(о)гу 1792 на: 2 фебрара: на (...тр¹⁵)
двје кра(ј)ине

Учитује се с овијем истинитијем писмом алити сетенциом от мира како се састадоше двје кра(ј)ине г(оспо)да главари и аге о(д) града Требиња и о(д) државе требињске које послати од пресвијетлога г(о)с(по) д(а)ра Сади Мехмед паше Ресулбеговића ко(ј)и ће бити ниже подписати и от банде друге кнез Јоко Вулинов Самарчић и остали сви главари от Кривошија и Леденицах о(д) државе рисанске комунитади. А то јесу се састали за учинити мир међу једном бандом и другом. И ту би импреженца г(о)с(по)дин мула Мемед Шеовић и г(о)с(по)дин протопоп Јово Ивелић парок од Рисна и од Кривошија ко(ј)и саставише с њиховијем добријем настојањем обје кра(ј)ине и за извадити зло између њих и чинити мир међу кра(ј)инама и коншијама како је заповједио честити цар и преведри принцип. И бише обје кра(ј)ине контене и тако у дан данашњи све ствари и зађевице, мртве главе и ране и пленове и робља, сва зла и креви што је било от много времена међу Требињанима и Кривошијанима на коншилуку, будући много људи изгинуло от једне парте и друге, све смирише једни з другијем опростише и поштено се помирише и у великоме пријатељству остадоше. Да потље дневи данашњега не имају иста господа главари от Требиња ни ниједан Требињанин никакву деференцију ни зађевицу от Кривошијана претендити ни о(д) остале државе комунитади, него у свакој правој љубави и пријатељству живљети на коншилуку. Толико Кривошијани ни остали о(д) државе рисанске никакву зађевицу ни ниједну ствар о(д) Требињана (...тр) требињске државе него право и поштено на ко(ншилу)ку живљети како заповједа честити цар и принцип, него да је свакоме Требињанину с миром кроз Кривошије и кроз осталу кра(ј)ину и комунитад рисанску ходити и трговати с начином поштенијем. И тако и Кривошијани по Требињу и кроз осталу државу требињску проходити и трговати с начином поштенијем. И сувише рекоше и углавише да нема

15 Горњи десни угао листа је савим изједен од мољаца

примити Требињани из ове кра(ј)ине рисанске никаквога ускока, толико ни кра(ј)ина рисанска никаквога ускока од Требиња међу собом примити да не би била која свађа по оволикоме добру и миру. И ако би се нашао какав ирђав чојек алити лупеж, те би украо от једне банде али друге, да га имају кастигати главари и ону ствар чинити вратити двоструко толико Кривошијани, толико Требињани. И Бог дао вјечни мир међу коншијама: ,

АХ, ПУМА, ф. 295, 124